

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2024-2028 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨРТ НИЙГМИЙН
ДААТГАЛЫН ЧИГЛЭЛЭЭР ТУСГАГДСАН ЗОРИЛТ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ**

2024 оны жилийн эцсийн байдлаар

Зорилт, арга хэмжээний дугаар	Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Хүрсэн түвшин (хүрээгүй бол шалтгаан, нөхцлийг тайлбарлах)
ХОЁР. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО			
2.1. Чинээлэг монгол хүн			
2.1.1	Гэр бүл, хүн амын онцлогт нийцсэн бодлого		
2.1.1.1	Нийгмийн даатгалын тогтолцоог сайжруулж, иргэн бүрд хуримтлалын сан бүрдүүлж, эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны зориулалтаар ашиглах, тэтгэврээ өвлүүлэх, урьдчилан ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.	2024-2028	Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийгмийн даатгалын багц хуулийг хэлэлцэн баталж, 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж байна. Даатгуулагчид бодитой хуримтлалтай болох эрх зүйн шинэчлэл хийгдснээр тэтгэврийн хуваарилалтын тогтолцооноос хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттай шилжих зорилгоор даатгуулагчийн нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлогыг байршуулж эхэлснээр 2024 онд 973.0 мянган даатгуулагчийн 212.2 тэрбум төгрөгийг тэтгэврийн нөөц санд байршуулав. Энэ нөөц санд хүүгийн орлогоор 2.6 тэрбум төгрөг орж, нийт дүнгээр 214.8 тэрбум төгрөг байршиж байна.
2.1.2	Хөдөлмөр эрхлэлт		
2.1.1.22	Тэтгэврийн хэмжээг өмнөх оны инфляцын жилийн дундаж болон хүн амын амьжиргааны доод түвшинтэй уялдуулан жил бүр нэмэгдүүлнэ.	2024-2028	Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсэгт “Тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийн хэмжээг өмнөх оны инфляцын жилийн дундаж түвшинтэй уялдуулж жил бүрийн 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн нэмэгдүүлнэ” гэж заасан. Уг хуулийн зохицуулалтыг 2025 оноос эхлэн мөрдөх бөгөөд Засгийн газрын 2024 оны “Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх, тэтгэврийн доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” 221 дүгээр тогтоолоор нийгмийн даатгалын сангаас олгож байгаа болон цэргийн тэтгэвэр авагчийн авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 6 хувиар нэмэгдүүлэхээр шийдвэрлэсэн. Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай 300,1 тэрбум төгрөгийг Нийгмийн даатгалын сангийн 2025 оны төсвийн тухай хуулиар баталсан.
2.1.3. Нийгмийн баталгаа			
Нийгмийн даатгал			
2.1.3.2.	Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг даатгуулагчийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлэн, их өгөгдөлд тулгуурлан, цаг хугацаа, орон зайнаас үл хамааран цахимаар авах боломжийг бүрдүүлнэ.	2024-2028	1. Нийгмийн даатгалын салбарын хэмжээнд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид суурилсан, уян хатан, динамик суурьтай, бодит цагийн горимд ажиллах мэдээллийн нэгдсэн систем “SICOS”, мөн иргэд даатгуулагч, ажил олгогчид зориулсан “Иргэний болон ажил олгогчийн портал систем /Portal.ndaatgal.mn/”-ийг 2024 оноос эхлэн үе шаттайгаар нэвтрүүлж байна. Энэ ажлын хүрээнд “SICOS” системд тэтгэврийн 36 төрлийн, тэтгэмжийн 9 төрлийн, сайн дураар даатгуулагчийн 5 төрлийн бүтээгдэхүүн, байгууллагын албан журмын даатгалын 1

багц бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлж иргэд даатгуулагч, тэтгэвэр, тэтгэмж авагч, ажил олгогчид нийгмийн даатгалын үйлчилгээг тасралтгүй үзүүлэх нөхцөлөөр хангасан. Тухайлбал:

2024 оны 11 дүгээр сарын байдлаар "SICOS" системээр 279.4 мянга, Portal.ndaatgal.mn системээр 191.2 мянга, нийт 470.6 мянган тэтгэвэр, тэтгэмж, сайн дурын даатгал, ажил олгогчийн хүсэлтийг хүлээн авч 95.5 хувийг шийдвэрлэсэн байна. Үүнд:

- Сайн дурын даатгалын гэрээ байгуулах, сунгах, шимтгэл төлөх нийт 149.0 мянган хүсэлтийг хүлээн авч 99.2 хувийг;
- Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж авах хүсэлт, нас барсан даатгуулагчийн ар гэрт олгох тэтгэмж авах хүсэлт, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж тогтоох, олгох, ажилгүйдлийн тэтгэмж тогтоох, олгох нийт 231.0 мянган хүсэлтийг хүлээн авч 95.8 хувийг;
- Өндөр нас, хөдөлмөрийн чадвараа алдсаны, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр шинээр тогтоолгох, мөн тэтгэвэрээ өөрчлөн тогтоолгох 89.0 мянган иргэний хүсэлтийг хүлээн авч 96.3 хувийг шийдвэрлэсэн байна.

Ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн тайлан: нийт 59.5 мянган ажил олгогчийн сар бүр илгээсэн 969.3 мянган удаагийн, давхардсан тоогоор 8.6 сая албан журмын даатгуулагчийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн тайланг 100 хувь цахимаар хүлээн авч тус тус шийдвэрлэсэн байна.

2. Нэгдсэн мэдээллийн санг бодит цагийн горимоор цуглуулан ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэн ажиллав.

Мэдээллийн нэгдсэн системийг шинэчлэн нэвтрүүлснээр нийт нийгмийн даатгалын анхан шатны байгууллагуудад бүртгэсэн өгөгдлийг тухай бүр онлайнаар цуглуулан авч боловсруулж байна. Үүний үр дүнд нэгдсэн мэдээллийн сангаас үзүүлэх бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний цар хүрээ нэмэгдэж, иргэд даатгуулагч, ажил олгогч, төрийн болон бусад байгууллагууд нийгмийн даатгалын үйлчилгээг цаг хугацаа, орон зай харгалзахгүйгээр тухай бүр шууд авах нөхцөлийг бүрдүүлэн ажилласан.

3. Иргэд, даатгуулагч, ажил олгогчдод нийгмийн даатгалын үйлчилгээг бодит цагийн горимоор цахимаар хүргэн ажиллав.

Төрийн мэдээлэл солилцооны нэгдсэн "ХУР" системээр дамжуулан нийгмийн даатгалын үйлчилгээг иргэд даатгуулагч, ажил олгогч, төрийн болон бусад байгууллагуудад бодит цагийн горимоор цахимаар тогтмол хүргэн ажиллалаа. Тухайлбал:

- 135.2 мянган даатгуулагч, ажил олгогч QR кодтой шимтгэл төлөлтийн лавлагаа, тодорхойлолт цахимаар авсан байна.
- 149.0 мянган даатгуулагч сайн дураар даатгуулах гэрээ байгуулах, төлбөрөө төлөх үйлчилгээнд цахимаар хамрагдах боломжийг бүрдүүллээ.

		<p>- 1 150 эрүүл мэндийн байгууллагаас 183.3 мянган даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, 61.7 мянган даатгуулагчийн жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжийн, нийт 245 мянган эмнэлгийн хуудас цахимаар хүлээн авч тэтгэмжийн тооцооллыг хийж үйлчилгээ үзүүлсэн байна.</p> <p><i>* E-Mongolia нэгдсэн портал:</i></p> <p>Төрийн үйлчилгээний <i>E-Mongolia</i> нэгдсэн порталаар иргэд, даатгуулагчид, ажил олгогчид нийт 14.8 сая удаагийн хандалт хийж нийгмийн даатгалын 12 төрлийн лавлагаа тодорхойлолтыг цахимаар авсан байна.</p> <p><i>* ТУЦ машин:</i></p> <p>Төрийн үйлчилгээний 109 машинаас иргэд, даатгуулагч, ажил олгогч нийгмийн даатгалын 4 төрлийн лавлагаа, тодорхойлолтоо хэвлэн авч байна.</p>
2.1.3.3.	<p>Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн даатгуулагч бүрийг "Миний тэтгэврийн мөнгөн хуримтлал"-тай болгож, тэтгэврийн шинэчлэлийг үргэлжлүүлнэ.</p>	<p>Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйлд тэтгэврийн хуваарилалтын тогтолцооноос хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттай шилжих зорилгоор даатгуулагчийн нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлогыг байршуулах тэтгэврийн нөөц сантай байхаар зохицуулсан.</p> <p>Мөн Засгийн газрын 2024 оны 256 дугаар тогтоолоор "Тэтгэврийн нөөц санд хөрөнгө, төвлөрүүлэх, бүртгэх, хуваарилах, байршуулах, мэдээлэх, хөрөнгө оруулах, хяналт тавих журам"-ыг баталсан.</p> <p>Хууль, журамд тэтгэврийн нөөц сангийн хөрөнгийг дараах эх үүсвэрээс бүрдүүлэхээр заасан. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Албан журмын болон сайн дураар даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын санд төлсөн шимтгэлийн 2 хувийн орлого; - Ирээдүй өв сангийн хөрөнгө оруулалтын цэвэр өгөөжийн улсын төсөвт төвлөрүүлсэн орлогоос Засгийн газрын тогтоосон хэмжээгээр (эрдэс баялгийн орлогоос бүрдүүлсэн тус сангийн хөрөнгө оруулалтын цэвэр орлогын 10 хувийг 2030 оноос улсын төсөвт төвлөрүүлнэ); - Улсын төсвөөс олгох бусад орлого; <p>Тэтгэврийн нөөц санд 2024 онд улсын төсвөөс хөрөнгө хуваарилаагүй ба 2 дахь эх үүсвэр болох Ирээдүйн өв сангаас хуваарилах хөрөнгө 2030 оноос хэрэгжих тул энэ оны хувьд эхний эх үүсвэр буюу тэтгэврийн даатгалын санд төлөгдсөн шимтгэлийн орлогын 2 хувийг байршуулсан.</p> <p>Ажил олгогч, даатгуулагч тухайн сарын шимтгэлийн орлогыг төлсөн эсэхээс хамаарч 2 хувийн орлогыг Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29.3.1-д заасны дагуу тухайн сарын шимтгэлийн орлогыг дараа сарын 15-ны өдрийн дотор нөөц сангийн дансанд байршуулахаар журмын 2.3.1-д заасан.</p>

			<p>2024 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн байдлаар тэтгэврийн даатгалын санд шимтгэлээ төлсөн 1,020.3 мянган даатгуулагчийн мөнгөжүүлэхэд бэлэн орлого 336.6 тэрбум төгрөг байгаа боловч эх үүсвэр дутагдалтай байгаагаас 973.9 мянган даатгуулагчийн 212.3 тэрбум төгрөгийг арилжааны 4 банкн дахь (ХААН, Голомт, ХХБ, Төрийн банк) тэтгэврийн нөөц сангийн харилцах дансанд байршуулан даатгуулагчдад тэтгэврийн хуримтлалын мэдээллийг “Нийгмийн даатгал” аппликейшн, E-mongolia цахим үйлчилгээний нэгдсэн порталаар “Миний тэтгэврийн мөнгөн хуримтлал” цэсээр харах боломжийг бүрдүүлэв.</p> <p>Энэ нөөц санд хүүгийн орлогоор 2.6 тэрбум төгрөг орж, нийт дүнгээр 214.8 тэрбум төгрөг байршиж байна.</p>
2.1.3.4	Хагас хуримтлалын тогтолцоонд шилжиж, тэтгэврээ өвлүүлэх, урьдчилан ашиглах хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	2024-2028	<p>- Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйлд “Тэтгэврийн нөөц сан бүрдүүлэх, мөнгөжүүлсэн орлогыг өвлүүлэх”-ээр заасан.</p> <p>- Тэтгэврийн хагас хуримтлалын тогтолцоонд шилжих зорилтын хүрээнд нэрийн дансны орлогыг үе шаттайгаар мөнгөжүүлж уг орлогын тодорхой хэсгийг даатгуулагчийн хууль ёсны өв залгамжлагчид нь 2030 оноос эхлэн өвлүүлнэ.</p>
2.1.3.5.	Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тогтолцоог бий болгох хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, ирээдүйд ахмад настнууд олон эх үүсвэрээс тэтгэвэр авах боломжийг бүрдүүлнэ.	2024-2028	<p>Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд зааснаар тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авахаас гадна, хувийн нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөрт сайн дурын үндсэн дээр хамрагдаж нэмэлт тэтгэвэр авах эрх зүйн орчинг бүрдүүлсэн.</p> <p>Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тогтолцоог шинэчилж олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоог нэвтрүүлэх бодлогын хүрээнд Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын тушаалаар Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн үзэл баримтлал, төсөл, танилцуулга бэлтгэх Ажлын хэсэгт ажиллан шинэчлэн боловсруулсан Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөлд тусгах саналаа Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэв.</p>
2.1.3.6.	Гадаад улсад ажиллаж, амьдарч байгаа Монгол Улсын иргэний нийгмийн батлагааг хангах үүднээс нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийг үргэлжлүүлэн байгуулна.	2024-2028	<p>- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас зохион байгуулсан Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Австри Улс хооронд Нийгмийн хамгааллын хэлэлцээр байгуулах шинжээчдийн ажлын хэсгийн эхний уулзалтад оролцов.</p> <p>- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Хөдөлмөр, хүн амын нийгмийн хамгааллын яамны төлөөлөгчид “Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Засгийн газар хоорондын тэтгэврийн асуудлаар хамтран ажиллах тухай хэлэлцээр”-ийн хүрээнд уг уулзалтаар эрх бүхий байгууллагын солилцох мэдээллийн маягтын төслийг эцэслэн хэлэлцэв.</p> <p>- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас зохион байгуулсан Австралийн Холбооны Улстай нийгмийн хамгааллын хэлэлцээр байгуулах яриа хэлэлцээг эхлүүлэх эхний цахим уулзалтад оролцов.</p> <p>Уулзалтад Австрали Улсын Нийгмийн үйлчилгээний яам, Монгол Улсын Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Гадаад харилцааны яам, Монгол Улс дахь Австралийн Элчин сайдын яам, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын төлөөлөл оролцож, хоёр улсын нийгмийн хамгааллын тогтолцооны талаарх мэдээллийг харилцан танилцуулж, эхний шатны хэлэлцээг 2025 оны 1 дүгээр сард зохион байгуулах, хэлэлцээрийн төслийг боловсруулах талаар санал солилцов.</p>

2.1.3.7.	<p>Нийгмийн даатгалын сангуудын засаглалыг сайжруулж, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлж, хөрөнгийн менежментийг ил тод, шилэн болгоно.</p>	<p>Нийгмийн даатгалын сангуудын засаглалыг сайжруулах ажлын хүрээнд “Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах журам”-ыг Засгийн газрын 2024 оны 254 дүгээр тогтоолоор батлуулан мөрдөн ажиллаж байна.</p> <p>Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлд нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг найдвартай, үр өгөөжтэй, хариуцлагатай, ил тод, хараат бус байх зарчмыг баримтлан Засгийн газрын үнэт цаас, Монголбанкны үнэт цаас, Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд байршуулах мөнгөн хадгаламж, Арилжааны банканд байршуулах мөнгөн хадгаламж зэрэг санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулж болно гэж заасан.</p> <p>Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат (нэг жил болон түүнээс дээш) бонд, Монголбанкны үнэт цаас худалдан авах доод хэмжээг 300.0 (гурван зуун) тэрбум төгрөгөөр, мөн Засгийн газрын 2024 оны “Засгийн газрын болон Монголбанкны үнэт цаас худалдан авах хөрөнгийн хэмжээг батлах тухай” 14 дүгээр тогтоолоор сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат (нэг жил болон түүнээс дээш) бонд, Монголбанкны үнэт цаас худалдан авахад 2024 онд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг 300.0 (гурван зуун) тэрбум төгрөгөөр тогтоосон.</p> <p>Дээрх тогтоолын дагуу Засгийн газрын дотоод үнэт цаас худалдах, худалдан авах 199/НД73/24 дугаартай гэрээг Сангийн яамтай байгуулан 300.0 тэрбум төгрөгийн 3 хүртэл жилийн хугацаатай, 9 хувийн дундаж хүүтэй Засгийн газрын бонд худалдан авч, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлсэн.</p> <p>Нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн найдвартай хэрэгсэлд хөрөнгө оруулснаар сангийн хөрөнгийг 55.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломж бүрдсэн.</p> <p>Энэ талаарх мэдээллийг шилэн дансны цахим хуудсанд байршуулан хөрөнгийн ил тод байдлыг ханган ажиллав.</p>
----------	---	--